

УДК:342.25:336.565(477)

DOI: 10.36919/2312-7872.4.2024.123

М. Ю. Пирсєєв,

Аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку

ПВНЗ «Європейський університет»

E-mail: mpyryesuev@e-u.edu.ua

ORCID: 0009-0002-3405-0850

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Аналізуються актуальні проблеми фінансового забезпечення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) в Україні в умовах реалізації децентралізаційної реформи під час війни. Основна увага зосереджена на виявленні ключових викликів, пов'язаних із забезпеченням фінансової автономії громад, ефективністю розподілу державних субвенцій і дотацій, а також впливом зовнішніх факторів, таких як військові дії, на фінансову стабільність ОТГ. Використовуються статистичні дані та емпіричні дослідження для оцінки нерівномірності розподілу фінансових ресурсів між громадами, розраховується коефіцієнт Джині для доходів місцевих бюджетів до та після отримання трансфертів. Аналіз демонструє, що державні субвенції та дотації суттєво зменшують нерівність, забезпечуючи базовий рівень фінансування для соціальних та інфраструктурних проектів. Основними викликами залишаються залежність багатьох громад від державних трансфертів, нерівномірний розподіл ресурсів та недостатня спроможність місцевих органів у зборі податків. Пропонуються рекомендації щодо підвищення ефективності бюджетного планування, стимулювання економічної активності громад і залучення інвестицій.

Ключові слова: ОТГ, місцеві бюджети, фінансування, війна, децентралізація, субвенції, дотації.

Постановка проблеми. Необхідність дослідження зумовлена важливістю фінансового забезпечення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) для сталого розвитку регіонів, ефективного функціонування місцевих органів влади та реалізації завдань реформи децентралізації в Україні. Багато громад стикаються зі значними труднощами у фінансовій сфері [1, с. 72], що стримує їхню здатність якісно виконувати покладені на них обов'язки. Це, своєю чергою, має прямий вплив на загальний рівень розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасна наукова література аналізує та розглядає проблеми фінансового забезпечення ОТГ з різних сторін, що дозволяє сформулювати більш чітке розуміння ситуації. Основні напрями досліджень включають фінансову автономію громад, недоліки якої досліджуються у роботах К.К. Сухової. Автор відзначає важливість створення умов для нарощування власних доходів громад через ефективне використання місцевих податків та зборів [2, с. 121]. У роботі Л.Г. Богуша наголошено на прогалинах у фінансовому прогнозуванні та бюджетуванні. Відсутність чіткої стратегії розвитку громад обмежує можливість впровадження масштабних проектів, а залежність від державних дотацій робить громади вразливими до зовнішніх фінансових криз [3, с. 173]. Окремим напрямом є дослідження цифровізації фінансового управління, представлене у роботі М.О. Скорик, В.Р. Брухалія та Д.С. Горелик. Використання сучасних технологій у бюджетному процесі дозволяє підвищити прозорість, контроль та результативність управління фінансами [4, с. 176]. Деякі автори, такі як А.Р. Дуб та М.В. Гончаренко, відзначають важливість стимулювання економічної активності у громадах, зокрема розвитку малого бізнесу та залучення інвестицій [5; 6]. Ці заходи дозволяють диверсифікувати джерела доходів громад і зменшити їхню залежність від державних субвенцій.

Метою дослідження є виявлення основних актуальних викликів, які постають при фінансуванні ОТГ, та можливі шляхи їх подолання. Для досягнення поставленої мети необхідно проаналізувати поточний стан ОТГ та їх кількість; дослідити проблеми, які перешкоджають їх нормальному функціонуванню, та окреслити потенційні шляхи розв'язання знайдених проблем.

Виклад основного матеріалу дослідження. На 2024 рік фінансове забезпечення об'єднаних територіальних громад України залишається предметом гострих дискусій у наукових і політичних колах. Даний аспект характеризується низкою проблем, обумовлених комплексом економічних, політичних, соціальних та адміністративних факторів, які значно впливають на

функціональну спроможність громад. Запроваджена у 2015 році бюджетна децентралізація мала на меті посилення фінансової автономії ОТГ через передачу значної частини повноважень та ресурсів на місцевий рівень. Проте аналіз емпіричних даних демонструє, що на практиці процес реалізації цієї реформи стикається з численними перешкодами. Найбільш суттєвими є невідповідність обсягів фінансових ресурсів до масштабів переданих обов'язків громад.

Дослідження вказують на систематичні затримки надходжень з державного бюджету, а також недостатні обсяги субвенцій, спрямованих на реалізацію соціальних програм, модернізацію інфраструктури та підтримку освітньо-медичних послуг [4; 7]. Така ситуація обумовлює дефіцит фінансових ресурсів, що обмежує можливості для розвитку ОТГ та підвищення рівня життя їх населення.

Незважаючи на процес децентралізації, багато ОТГ залишаються фінансово залежними від державних субвенцій. Ця залежність і є наступною актуальною причиною фінансування ОТГ. Як зазначається в дослідженні, проведеному Національним інститутом стратегічних досліджень, обмеженість власних фінансових ресурсів змушує громади покладатися на державну підтримку, що може бути нестабільною в умовах економічних криз [11, с. 14]. В рамках проведеного дослідження було визначено та проаналізовано коефіцієнти дотаційності та субвенційності місцевих бюджетів. Розрахунок був проведений за формулами: $D_s = S/T$ — коефіцієнт субвенційності, де S — сума субвенцій, отриманих громадами, а T — загальні доходи. $D_s = D/T$ — коефіцієнт дотаційності, де D — сума дотацій, T — загальні доходи.

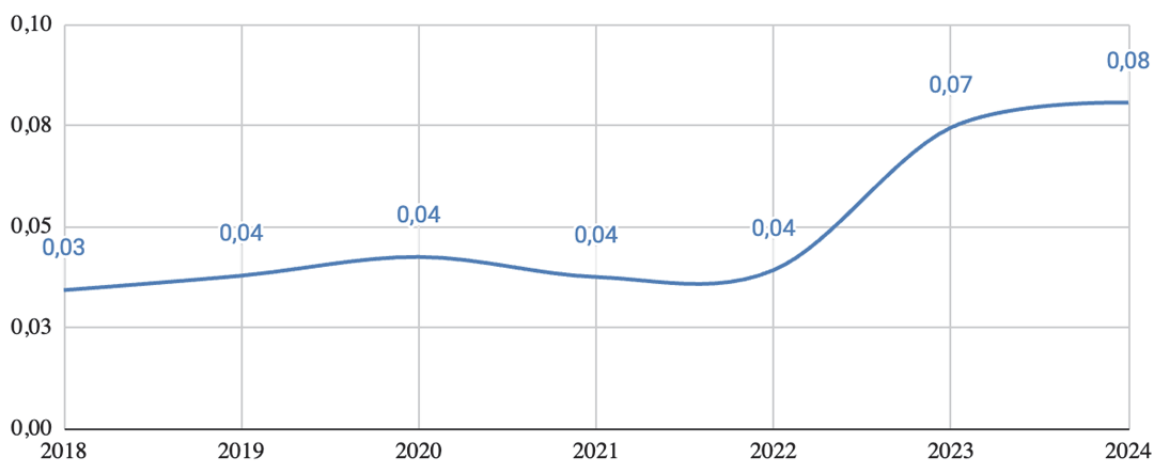

Рис. 1. Динаміка коефіцієнту дотаційності місцевих бюджетів.

Джерело: Складено автором на основі [18]

Результати показали, що в часовому проміжку з 2018 до 2024 років суттєво зросли коефіцієнти дотаційності та субвенційності місцевих бюджетів за рахунок. У 2018 році коефіцієнт дотаційності становив 0,03, зберігаючи стабільний рівень у 2019–2021 роках (0,04). Помітне зростання спостерігається у 2022 році (0,07) із подальшим підвищенням до 0,08 у 2024 році. Прогрес у реалізації децентралізаційної реформи дозволив більшості громад зменшити залежність від дотацій через збільшення власних доходів (наприклад, через розширення бази оподаткування). Помірне зростання дотацій було викликано потребами у вирівнюванні бюджетної спроможності між менш фінансово забезпеченими громадами, а також невеликий пік показника у 2020 році пов'язаний зі світовою кризою викликаною пандемією COVID-19, що призвела до необхідності виділення дотацій на покриття втрат місцевих бюджетів від сповільнення економічних процесів. Різке зростання у 2022 році, а також динаміка до зростання у 2023–2024 роках пов'язана з початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України, що значно вплинуло на економічну діяльність, особливо в постраждалих регіонах, що, в свою чергу, призвело до падіння місцевих доходів та збільшення потреби у дотаціях. Дефіцит місцевих бюджетів зріс через вимушені додаткові витрати, зокрема на гуманітарні потреби, евакуацію населення та відновлення інфраструктури.

Поступове зростання субвенцій до 2020 року було обумовлене впровадженням освітніх та медичних субвенцій у рамках політики децентралізації, яка спрямовувалася на вирівнювання можливостей громад, а також збільшенням капітальних субвенцій у менш забезпечених громадах.

У 2021 році спостерігалось зниження субвенцій, зумовлене реформами оптимізації бюджетного фінансування, які замінили частину субвенцій механізмами стимулювання власних доходів громад, а також завершенням кількох інфраструктурних проєктів. Різне зростання у 2022–2023 роках, як і з дотаціями, викликане військовими діями на території України, що вимагали збільшення фінансування на пріоритетні соціальні потреби ОТГ, такі як освіта, медицина, соціальний захист і відновлення інфраструктури, а також залученням міжнародної допомоги, яка розподіляється через механізми субвенцій. У 2024 році спостерігалось незначне зниження субвенцій через відновлення економічної активності громад, що дозволило органам місцевого самоврядування самостійно фінансувати напрямки.

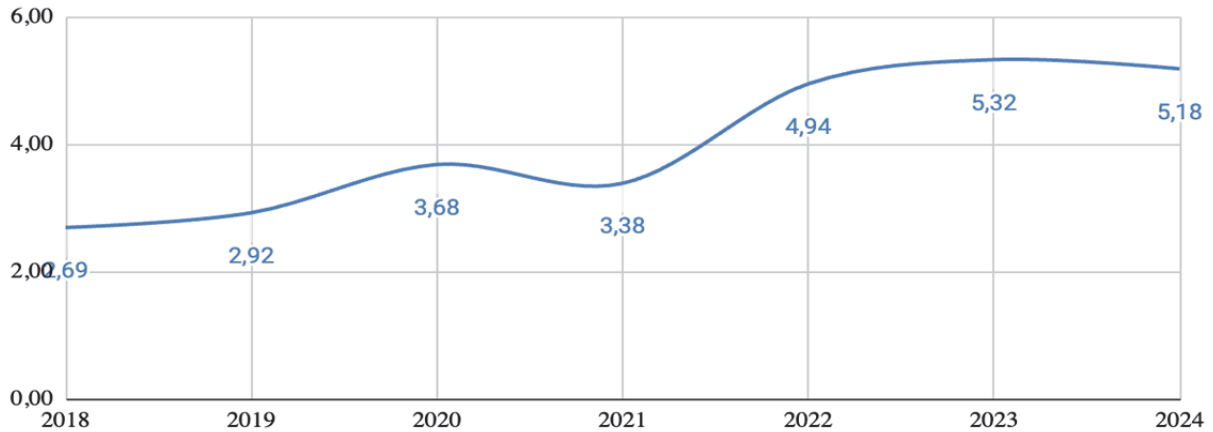

Рис. 2. Динаміка коефіцієнту субвенційності місцевих бюджетів.

Джерело: Складено автором на основі [18]

На рис. 3 зображений розподіл дотацій і субвенцій по регіонах України. Регіони, які характеризуються високою дотаційністю, зокрема Луганська, Донецька та Херсонська, Харківська, Запорізька, Миколаївська області, мають низьку субвенційність через економічну слабкість і акцент державної підтримки на забезпеченні мінімальних стандартів для покриття базових потреб. Загалом спостерігається, що найбільш дотаційними є ті регіони, які найбільш постраждали від збройної агресії РФ. Дотації спрямовуються на забезпечення соціальних стандартів і утримання критичної інфраструктури, тоді як субвенції, орієнтовані на цільові програми, потребують інституційної спроможності та проєктного управління, які в цих регіонах представлені обмежено через військові дії та тимчасово окуповані території. Військові дії та руйнування суттєво обмежують можливості реалізації масштабних інвестиційних проєктів, тому пріоритет надається дотаціям для стабілізації соціально-економічної ситуації. Для вирішення цієї диспропорції необхідно підвищувати економічну активність регіонів, розвивати проєктне управління і створювати умови для залучення цільового фінансування.

Наступною ваговою проблемою фінансування ОТГ є нерівномірність розподілу ресурсів між громадами. Це явище спровоковано низкою факторів, включаючи нерівномірний рівень економічного розвитку регіонів, різну базу місцевих податків, а також недостатньо ефективні механізми міжбюджетного регулювання. Громади з високим рівнем економічного розвитку мають змогу акумулювати значні доходи від місцевих податків, таких як податок на нерухомість, єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва та акцизи. Наприклад, у громадах, де розташовані великі промислові підприємства або туристичні об'єкти, надходження значно перевищують середній показник по країні [8, с. 394–396]. Це створює сприятливі умови для фінансування соціальних і інфраструктурних проєктів, а також для забезпечення високого рівня життя населення. У той же час менш розвинені громади, розташовані переважно у сільських регіонах або в зонах із низьким рівнем економічної активності, стикаються з гострим дефіцитом фінансових ресурсів [9, с. 232]. Це позбавляє їх можливості ефективно реалізовувати навіть базові функції, такі як підтримка закладів освіти, медицини, благоустрою та транспортної інфраструктури. Одним з основних викликів сьогодення для державних органів влади, рівномірний розподіл бюджетних коштів між громадами для вирівнювання диспропорції економічного зростання та стійкості ОТГ. Для дослідження рівномірності розподілу фінансових коштів серед ОТГ в літературі пропонується використовувати коефіцієнт Джині [19], що визначає нерівність розподілу деяких величин, а в контексті нашого дослідження — нерівність розвитку ОТГ та вплив державних

дотацій та субвенцій на створення справедливих передумов для сталого економічного зростання. Для отримання більш точних результатів і оцінки впливу держави на створення рівномірних умов для територіальних громад пропонуємо дослідити коефіцієнт Джині для загального доходу місцевих бюджетів та для доходу місцевих бюджетів за відрахуванням державних дотацій та субвенцій.

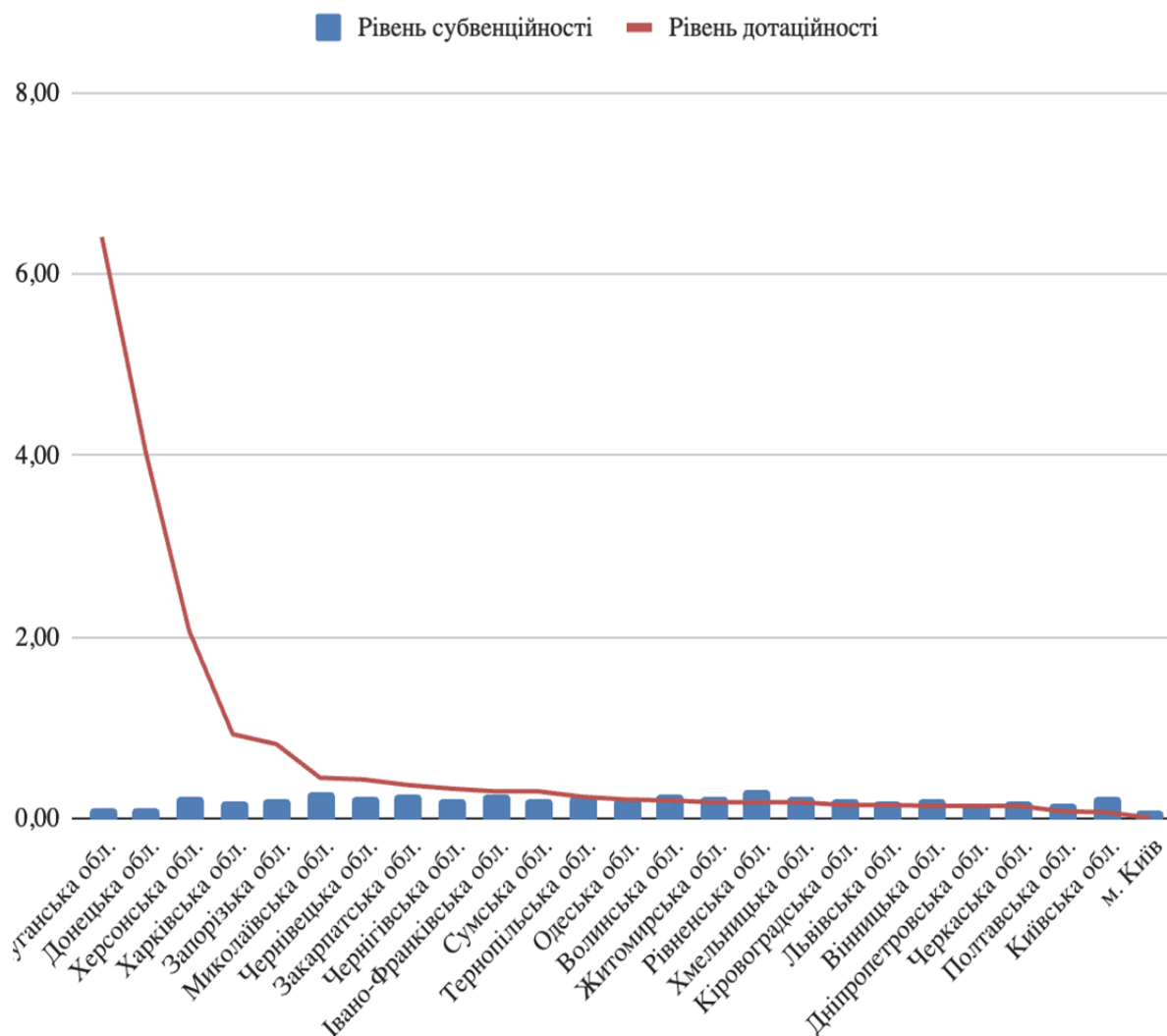

Рис. 3. Порівняльний аналіз рівня дотаційності та субвенційності по областях станом на 2024 рік
Джерело: складено автором на основі [18]

На основі даних, що надані у табл. 1, розрахуємо коефіцієнт Джині за наступною формулою:

$$G = 1 - 2 \sum_{i=1}^n P_i cum Y_i + \sum_{i=1}^n P_i Y_i$$

де P_i — частка населення i -ї територіальної громади в загальній чисельності населення; Y_i — частка доходів i -ї групи населення; $cum Y_i$ — кумулятивна частка доходу; n — число областей, що досліджуються.

За даною формулою розраховано, що коефіцієнт Джині для місцевих бюджетів по областях для власних доходів, без державних дотацій та субвенцій складає 0,15, що є доволі низьким показником, а після отримання трансфертів — 0,06, що є майже ідеальним показником щодо рівності розподілення ресурсів. Це свідчить про те, що механізм державних дотацій та субвенцій є ефективним інструментом для зменшення нерівності у фінансовій спроможності місцевих бюджетів. Такий рівень перерозподілу дозволяє забезпечити більш рівномірний доступ до фінансових ресурсів для реалізації соціальних, інфраструктурних та економічних проєктів у різних регіонах. Важелі позитивного впливу на розвиток бюджетів місцевих громад та потенційні виклики для державної дотаційної та субвенційної політики перелічені на рис. 4.

Таблиця 1

Загальний та власний доходи місцевих бюджетів та населення по областях за 2022 рік

	Населення, осіб	Дохід місцевих бюджетів, млн грн	Власний дохід місцевих бюджетів, млн грн
Вінницька обл.	1501541	19658,72	16148,9
Волинська обл.	1018335	12836,99	9552,92
Дніпропетровська обл.	3091509	45821,70	48775,48
Донецька обл.	4045003	24671,86	15293,78
Житомирська обл.	1179067	14941,48	13435,15
Закарпатська обл.	1241265	14432,41	10092,48
Запорізька обл.	1636603	21905,22	14330,76
Івано-Франківська обл.	1348467	15147,15	11544,43
Київська обл.	1789531	28537,20	24857,62
Кіровоградська обл.	896578	11840,91	9485,97
Луганська обл.	2097690	8506,90	3498,41
Львівська обл.	2458753	31630,31	32331,16
Миколаївська обл.	1090442	13976,64	12237,2
Одеська обл.	2339511	30816,58	26388,4
Полтавська обл.	1343586	20004,12	20251,4
Рівненська обл.	1140283	13574,07	9952,89
Сумська обл.	1032876	12397,88	10541,21
Тернопільська обл.	1018082	11161,54	8256,9
Харківська обл.	2581970	37059,03	24529,37
Херсонська обл.	999552	12093,62	4213,78
Хмельницька обл.	1224989	14428,56	13170,41
Черкаська обл.	1156343	14302,97	12670,9
Чернівецька обл.	887128	9446,04	6590,18
Чернігівська обл.	949948	12250,49	10259,51

Джерело: складено автором на основі [18, 20]

Рис. 4. Важелі та виклики державної дотаційної та субвенційної політики

Джерело: складено автором

Ще однією відчутною проблемою сьогодення є військові дії, що призводять до значних втрат податкових надходжень та збільшення витрат на відновлення інфраструктури. Через бойові дії багато підприємств припинили свою діяльність або були зруйновані, що спричинило зменшення податкових надходжень до місцевих бюджетів. Зокрема, знизилися надходження від податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), єдиного податку та плати за землю. Дослідження Програми USAID DOBRE показало, що у 2022 році бюджети 60 територіальних громад зазнали значних втрат через зменшення податкової спроможності населення та бізнесу [10, с. 36]. Масова евакуація населення з постраждалих регіонів призвела до зменшення кількості платників податків, що негативно вплинуло на доходи місцевих бюджетів. Крім того, громади, які приймають внутрішньо переміщених осіб, стикаються з додатковими фінансовими навантаженнями, пов'язаними з наданням соціальних послуг та забезпеченням житлом. Це створює додатковий тиск на місцеві бюджети, які вже зазнали втрат через війну. Руйнування інфраструктури внаслідок бойових дій вимагає значних фінансових ресурсів на її відновлення. ОТГ змушені спрямовувати кошти на ремонт доріг, мостів, будівель та комунікацій, що додатково навантажує місцеві бюджети. В умовах обмежених ресурсів це ускладнює виконання інших соціально-економічних програм [4, с. 176].

ОТГ часто стикаються з труднощами у залученні альтернативних джерел фінансування, таких як гранти, кредити чи інвестиції. Це пов'язано з недостатнім розвитком інструментів фінансової підтримки на місцевому рівні та обмеженими можливостями для співфінансування проектів. Як зазначає О. Демченко в статті, що була опублікована в журналі «Економіка та суспільство», ради територіальних громад мають право здійснювати місцеві запозичення, однак цей механізм використовується недостатньо через низку обмежень та вимог [12, с. 3]. В цьому контексті необхідно впроваджувати координаційні дії на рівні державної політики, в тому числі і зовнішньої, для запровадження зовнішніх інвестицій та цільових субвенцій в рамках світових програм відновлення постраждалих від військових дій регіонів. Загалом, спостерігається позитивна динаміка (рис. 5) щодо об'єму трансфертів від Європейського союзу, міжнародних фондів та урядів іноземних держав. Мова про трансферти, які надійшли безпосередньо до місцевих бюджетів, а не через механізми централізованого субвенціонування через державний бюджет.

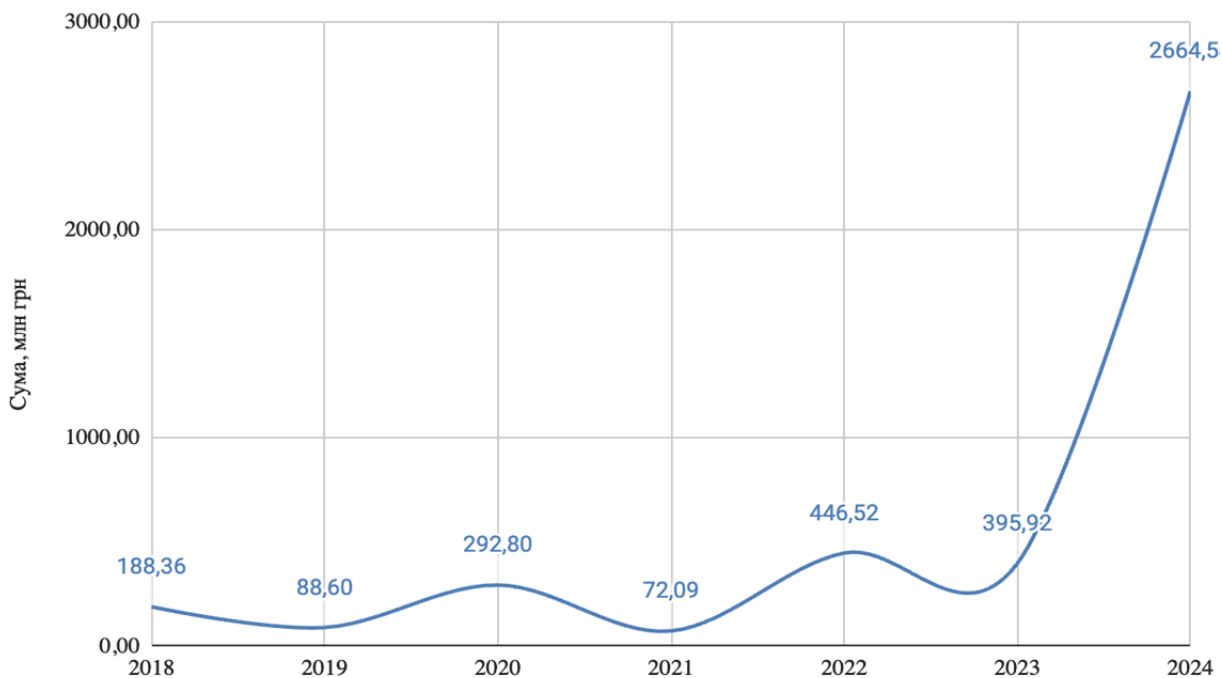

Рис. 5. Динаміка надходжень у місцеві бюджети від Європейського союзу та урядів іноземних держав
Джерело: складено автором на основі [18]

На початку періоду, у 2018 році, обсяг надходжень складав 188,36 млн грн. У 2020 році обсяг надходжень зростає до 292,80 млн грн, що пояснюється періодом світової кризи викликаній COVID-19 під час якої проводилось надання субвенцій спрямованих на медичну сферу. З 2022 р. динаміка змінюється кардинально. Значне зростання надходжень до 446,52 млн грн вказує на активізацію міжнародної допомоги у відповідь на економічну і соціальну кризу, спричинену

військовими діями в Україні. Після невеликого спаду у 2023 році, у 2024 році спостерігається різкий стрибок до 2664,54 млн грн, що свідчить про значну мобілізацію ресурсів міжнародними партнерами для підтримки місцевих громад. Таке зростання може бути пов'язане з необхідністю відновлення інфраструктури та забезпечення стабільності місцевих бюджетів після кризових подій. Загалом, графік відображає нестабільність фінансування у першій половині періоду та значне зростання в останні роки. Така тенденція свідчить про те, що міжнародна допомога є ключовим фактором забезпечення фінансової стійкості місцевих бюджетів, особливо у кризові періоди. Відповіддю на таку динаміку має стати інтеграція державних рішень, що сприятимуть розробці фінансових стратегій співпраці з міжнародними партнерами задля досягнення стабільного зростання обсягів іноземних грантів та інвестицій.

Наступна проблема — недостатня інституційну спроможність органів місцевого самоврядування, що призводить до низької ефективності збору податків. Місцеві органи часто не мають достатніх ресурсів та кваліфікованого персоналу для ефективного адміністрування податкових надходжень [13]. Це спричиняє недоотримання запланованих доходів та залежність від трансфертів з державного бюджету. Існуюча система місцевого оподаткування характеризується недосконалістю та невідповідністю реальним потребам громад. Зокрема, перелік місцевих податків і зборів є обмеженим, а механізми їх встановлення та адміністрування — складними та неефективними. Це ускладнює процес наповнення місцевих бюджетів та обмежує фінансову автономію ОТГ.

Інфляція та економічна нестабільність, як одні з актуальних проблем фінансування ОТГ, сприяють підвищенню цін на енергоносії, зокрема газ та електроенергію. Це значно збільшує витрати місцевих бюджетів на утримання комунальних закладів та інфраструктури. Згідно з дослідженнями, частка видатків на енергоносії в бюджетах громад становить від 1,1% до 12,9%, що в середньому дорівнює близько 7% або 250 грн на квадратний метр [14, с. 4]. Таке навантаження обмежує можливості громад інвестувати в розвиткові проекти та покращення соціальних послуг. Економічна нестабільність, зокрема інфляційні процеси, ускладнює доступ ОТГ до кредитних ресурсів. Зростання інфляції призводить до підвищення відсоткових ставок за кредитами, що робить запозичення менш привабливим або навіть недоступним для місцевих громад. Як зазначається в наукових дослідженнях, інфляція в Україні має значний вплив на економічний розвиток держави, зокрема через ускладнення умов кредитування [15, с. 14–16].

Багато громад мають обмежену інфраструктуру та недосконале правове середовище, що знижує їх інвестиційну привабливість, що є наступним актуальним викликом для ОТГ. Дослідження свідчать, що інвестиційна привабливість деяких територіальних громад залежить від наявності розвиненої інфраструктури, прозорого правового регулювання та сприятливого бізнес-клімату [16, с. 4]. Недостатня розробка механізмів стимулювання інвесторів є ще однією проблемою. Відсутність податкових пільг, фінансових стимулів та інших заходів підтримки ускладнює залучення інвестицій у громади. Присутня гостра необхідність впровадження територіально-орієнтованих механізмів стимулювання інвестицій, особливо в контексті повоєнного відновлення України [17, с. 236].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вінницька, О. А., & Бровко, Н. В. (2020). Вплив децентралізації на фінансове забезпечення територіальних громад. *Економіка України в умовах децентралізації*, 20, 56–64. URL: https://www.univd.edu.ua/general/publishing/konf/14_05_2020_2/pdf/20.pdf (дата звернення: 25.11.2024).
2. Сухова, К.К. (2022). Проблемні аспекти державного управління наданням соціальних послуг у територіальних громадах. *Інвестиції: практика та досвід*. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2022/22.pdf (дата звенення 25.11.2024).
3. Богущ Л.Г. Соціальна інфраструктура об'єднаних громад України: підходи до Розвитку. Актуальні проблеми економіки, 9, 172–183. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2016_9_23 (дата звернення 25.11.2024).
4. Скорик, М.О., Брухаль, В.Р., & Горелик, Д.С. (2023). Фінансове забезпечення об'єднаних територіальних громад: проблеми та шляхи їх вирішення. *Молодий вчений*, 5 (117), 174–178. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-34> (дата звернення 25.11.2024).
5. Дуб, А. Р. (2023). Економіка територіальних громад: тенденції в умовах війни та стратегування повоєнного відновлення. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2023-4_0-pages-105_111.pdf (дата звернення 25.11.2024).

6. Гончаренко М. В. (2017). Механізми формування фінансових ресурсів територіальних громад в умовах децентралізації. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-2/doc/2/03.pdf> (дата звернення 25.11.2024)
7. Подзізей, О.О., & Коробчук, Т. І. (2023). Фінансове забезпечення відновлення конкурентоспроможності територіальних громад в Україні. *Економіка та суспільство*, (48). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-11> (дата звернення 26.11.2024)
8. Шот А.П. (2018). Аналіз впливу діяльності туристичного бізнесу на доходи місцевих бюджетів. *Науковий вісник Ужгородського університету*. URL: <http://visnyk-ekon.uzhnu.edu.ua/issue/view/7829> (дата звернення 26.11.2024)
9. Полякова О. Ю., Хаустова В. Є., Леванда О. М. (2020). Аналіз проблем і тенденцій розвитку сільських територій України. *Бізнес інформ*, (4). URL: https://ndc-ipr.org/media/publications/files/business-inform-2020-4_0-pages-229_250.pdf (дата звернення 26.11.2024)
10. USAID DOBRE (2024). Вплив війни на бюджети територіальних громад. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/954/web_2024-09-12_Report_2021-2023_210x297_%D0%B1%D0%B5%D0%B7_%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D1%96%D0%B2.pdf (дата звернення 26.11.2024)
11. NISS (2017). Формування об'єднаних територіальних громад: стан, проблемні питання та шляхи їх вирішення. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-07/terutor_gromad-86ead.pdf (дата звернення 26.11.2024)
12. Демченко, О. (2021). Інструментарій фінансової підтримки територіальних громад. *Економіка та суспільство*, (26). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-4> (дата звернення 26.11.2024)
13. Віктор В., Казюк Я. (2024). Адміністрування місцевих податків і зборів органами місцевого самоврядування: поточний стан та проблеми. URL: <https://pravo.org.ua/blogs/administruvannya-mistsevyh-podatkov-i-zboriv-organamy-mistsevogo-samovryaduvannya-potochnyj-stan-ta-problemy/> (дата звернення 26.11.2024)
14. Асоціація «Енергоефективні міста України» (2021). Дослідження енергетичних бюджетів українських громад. URL: https://enefcities.org.ua/upload/files/Publications/Analytics/20_12_%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB.pdf (дата звернення 30.11.2024)
15. Лемішовський В. І., Думич Н. Б. (2024) Особливості інфляційних процесів в Україні: проблеми і причини. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми економіки та управління», (8), 107–121. URL: <https://doi.org/10.23939/semi2024.01.107> (дата звернення 30.11.2024)
16. Андрійчук, І., & Конкольняк, М. (2021). Оцінювання інвестиційної привабливості об'єднаних територіальних громад у гірських регіонах на основі державного регулювання. *Економіка та суспільство*, (27). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-41> (дата звернення 30.11.2024)
17. Нагайчук В. (2024). Фінансове забезпечення об'єднаних територіальних громад. *Modeling the development of the economic systems*, (2), 235–239. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-31> (дата звернення 30.11.2024)
18. Державний веб-портал бюджету для громадян: [Веб-сайт]. URL: <https://openbudget.gov.ua> (дата звернення: 01.12.2024).
19. Мирошниченко, О. І., Прокопенко, К. Г. (2023). Підходи до оцінювання фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад. *Економічний простір*, (182), 120–130. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/782/759> (дата звернення 27.11.2024)
20. Державна служба статистики України: [Веб-сайт]. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 01.12.24)

REFERENCES

1. Vinnitska, O. A., & Brovko, N. V. (2020). The impact of decentralization on the financial support of territorial communities. *Ukraine's economy under decentralization*, 20, 56–64. URL: https://www.univd.edu.ua/general/publishing/konf/14_05_2020_2/pdf/20.pdf (accessed: 25.11.2024).
2. Sukhova, K.K. (2022). Problematic aspects of public administration of social services provision in territorial communities. *Investments: Practice and Experience*. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2022/22.pdf (accessed: 25.11.2024).
3. Bohush, L.H. (2016). Social infrastructure of united communities in Ukraine: development approaches. *Actual problems of economics*, 9, 172–183. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2016_9_23 (accessed: 25.11.2024).

4. Skoryk, M.O., Brukhal, V.R., & Horelyk, D.S. (2023). Financial support of united territorial communities: Problems and solutions. *Young scientist*, 5 (117), 174–178. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-34> (accessed: 25.11.2024).
5. Dub, A. R. (2023). Economy of territorial communities: Trends in wartime and postwar recovery strategy. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2023-4_0-pages-105_111.pdf (accessed: 25.11.2024).
6. Honcharenko, M. V. (2017). Mechanisms of forming financial resources of territorial communities under decentralization. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-2/doc/2/03.pdf> (accessed: 25.11.2024).
7. Podzizey, O.O., & Korobchuk, T. I. (2023). Financial support for restoring the competitiveness of territorial communities in Ukraine. *Economy and society*, (48). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-11> (accessed: 26.11.2024).
8. Shot, A.P. (2018). Analysis of the impact of tourism business activities on local budget revenues. *Scientific bulletin of Uzhhorod University*. URL: <http://visnyk-ekon.uzhnu.edu.ua/issue/view/7829> (accessed: 26.11.2024).
9. Polyakova, O. Yu., Khaustova, V. Ye., & Levanda, O. M. (2020). Analysis of problems and trends in the development of rural areas in Ukraine. *Business inform*, (4). URL: https://ndc-ipr.org/media/publications/files/business-inform-2020-4_0-pages-229_250.pdf (accessed: 26.11.2024).
10. USAID DOBRE (2024). The impact of the war on the budgets of territorial communities. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/954/web_2024-09-12_Report_2021-2023_210x297%D0%B1%D0%B5%D0%B7_%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D1%96%D0%B2.pdf (accessed: 26.11.2024).
11. NISS (2017). Formation of united territorial communities: status, problems, and solutions. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-07/terutor_gromad-86ead.pdf (accessed: 26.11.2024).
12. Demchenko, O. (2021). Financial support tools for territorial communities. *Economy and society*, (26). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-4> (accessed: 26.11.2024).
13. Viktor, V., & Kaziuk, Ya. (2024). Administration of local taxes and fees by local self-government bodies: current status and problems. URL: <https://pravo.org.ua/blogs/administruvannya-mistsevyh-podatkov-i-zboriv-organamy-mistsevogo-samovryaduvannya-potochnyj-stan-ta-problemy/> (accessed: 26.11.2024).
14. Association «Energy-efficient cities of Ukraine» (2021). Study of energy budgets of Ukrainian communities. URL: https://enefcities.org.ua/upload/files/Publications/Analytics/20_12_%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB.pdf (accessed: 30.11.2024).
15. Lemishovskiy, V. I., & Dumych, N. B. (2024). Features of inflation processes in Ukraine: problems and causes. *Bulletin of National University «Lviv Polytechnic». Series «Problems of economics and management»*, (8), 107–121. URL: <https://doi.org/10.23939/semi2024.01.107> (accessed: 30.11.2024).
16. Andriychuk, I., & Konkolnyak, M. (2021). Assessment of the investment attractiveness of united territorial communities in mountain regions based on state regulation. *Economy and society*, (27). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-41> (accessed: 30.11.2024).
17. Nahaichuk, V. (2024). Financial provision of united territorial communities. Modeling the development of the economic systems, (2), 235–239. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-31> (accessed: 30.11.2024).
18. State Web Portal of the Budget for Citizens: [Website]. URL: <https://openbudget.gov.ua> (accessed on December 1, 2024).
19. Myroshnychenko, O. I., Prokopenko, K. H. (2023). Approaches to evaluating the financial capacity of united territorial communities. *Economic Space*, (182), 120–130. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/782/759> (accessed on November 27, 2024).
20. State Statistics Service of Ukraine: [Website]. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (accessed on December 1, 2024).

Pyresev M. Yu. CURRENT PROBLEMS OF FINANCIAL SUPPORT OF UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES

The article analyzes the pressing issues of financial provision for united territorial communities (UTCs) in Ukraine amid the implementation of decentralization reform during wartime. The main focus is on identifying key challenges related to ensuring the financial autonomy of communities, the efficiency of state subventions and grants distribution, and the impact of external factors, such as military actions, on the financial stability of UTCs. Statistical data and empirical research are used to assess the inequality in the distribution of financial resources across communities, with the Gini coefficient calculated for local budget revenues before and after receiving transfers. The analysis demonstrates that state subventions and grants significantly reduce inequality, ensuring a basic level of funding for social and infrastructure projects. Key challenges include the dependence of many communities on state transfers, uneven resource distribution, and the insufficient capacity of local authorities to collect taxes. Recommendations are proposed to improve budget planning efficiency, stimulate economic activity in communities, and attract investments.

Keywords: UTCs, local budgets, financing, war, decentralization, subventions, grants.